

DOI: 10.15421/152090

УДК: 351:323.23

Державна інформаційна політика провідних мусульманських країн у сфері сек'юритизації ісламу: досвід для України

Олександр Аулін, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Мета статті – аналіз державної політики провідних мусульманських країн у сфері сек'юритизації ісламу з визначенням найбільш вдалих підходів, які можуть застосовуватися державною владою для попередження проявів радикального ісламізму в Україні.

Актуальність статті полягає в тому, що сьогодні все більше країн потерпає від терористичних атак та інших проявів релігійної та етнічної нетерпимості. Лівова частка таких акцій здійснюється прихильниками ісламу, значна кількість яких також проживає і в сучасній Україні. У цьому контексті важливими є об'єктивні уявлення про ситуацію в мусульманських спільнотах, де радикальні ісламісти складають незначний відсоток, і, більш того, мають велику кількість супротивників.

Виходячи із завдань дослідження використовувались методи системного аналізу, структурно-функціональний та метод аналогії в державному управлінні.

У результаті з'ясовано структурні особливості сек'юритизації ісламу, а також умови та принципи її застосування в державній інформаційній політиці провідних мусульманських країн. Встановлено причинно-наслідкові зв'язки, які вплинули на виникнення необхідності сек'юритизації ісламу. Виявлено основні шляхи вирішення проблеми з урахуванням визначених під час дослідження взаємозв'язків і структурно-функціональних особливостей середовища.

Висновки. Показано, що значна увага з боку державної влади провідних мусульманських країн до проблеми сек'юритизації ісламу викликана насамперед діяльністю місцевих радикальних ісламістів, а також впливом інших ісламістських центрів із-за кордону. Заходи з сек'юритизації ісламу у провідних мусульманських країнах мають системний, добре скоординований характер і відрізняється застосуванням усіх наявних ресурсів.

Задля удосконалення державної інформаційної політики України у сфері сек'юритизації ісламу, запропоновано для прийняття управлінських рішень державною владою України найбільш ефективні практики сек'юритизації ісламу, апробовані у провідних мусульманських країнах.

Ключові слова: державна інформаційна політика, сек'юритизація ісламу, державні органи, державна влада, радикальні ісламісти, салафіти, ідеологія.

State information policy of leading Muslim countries in the field of securitization of Islam: experience for Ukraine

Oleksandr Aulin, Vernadsky National Library of Ukraine

The purpose of the article is to analyze the state policy of the leading Muslim countries in the field of securitization of Islam with the definition of the most successful approaches that can be used by the state authorities to prevent radical Islamism in Ukraine.

The relevance of the article is that today more and more countries are suffering from terrorist attacks and other manifestations of religious and ethnic intolerance. Most of these actions are carried out by supporters of Islam, a significant number of whom also live in modern Ukraine. In this context, it is important to have an objective view of the situation in Muslim communities, where radical Islamists make up a small percentage and, moreover, have a large number of opponents.

Based on the objectives of the study, the methods of system analysis, structural and functional and the method of analogy in public administration were used.

As a result, the structural features of the securitization of Islam, as well as the conditions and principles of its application in the state information policy of the leading Muslim countries were clarified. Causal links have been established that have influenced the need to securitize Islam. The main ways to solve the

problem are identified, taking into account the relationships identified during the study and the structural and functional features of the environment.

Conclusions. It is shown that the significant attention of the state authorities of the leading Muslim countries to the problem of securitization of Islam is caused primarily by the activities of local radical Islamists, as well as the influence of other Islamist centers from abroad. Measures to securitize Islam in leading Muslim countries are systematic, well-coordinated, and use all available resources.

In order to improve the state information policy of Ukraine in the field of securitization of Islam, the most effective practices of securitization of Islam, tested in the leading Muslim countries, have been proposed for making administrative decisions by the state authorities of Ukraine.

Keywords: *state information policy, securitization of Islam, state bodies, state power, radical Islamists, Salafists, ideology*

Государственная информационная политика ведущих мусульманских стран в сфере секьюритизации ислама: опыт для Украины

Александр Аулин, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Цель статьи – анализ государственной политики ведущих мусульманских стран в сфере секьюритизации ислама с определением наиболее удачных подходов, которые могут применяться государственной властью для предупреждения проявлений радикального исламизма в Украине.

Актуальность статьи заключается в том, что сегодня все больше стран страдает от террористических атак и других проявлений религиозной и этнической нетерпимости. Большинство таких акций осуществляется приверженцами ислама, значительное количество которых также проживает и в современной Украине. В этом контексте важны объективные представления о ситуации в мусульманских сообществах, где радикальные исламисты составляют незначительный процент, и, более того, имеют большое количество противников.

Исходя из задач исследования, использовались методы системного анализа, структурно-функциональный и метод аналогии в государственном управлении.

В результате выяснены структурные особенности секьюритизации ислама, а также условия и принципы ее применения в государственной информационной политике ведущих мусульманских стран. Установлены причинно-следственные связи, которые повлияли на возникновение необходимости секьюритизации ислама. Выявлены основные пути решения проблемы с учетом определенных в ходе исследования взаимосвязей и структурно-функциональных особенностей среды.

Выводы. Показано, что значительное внимание со стороны государственной власти ведущих мусульманских стран к проблеме секьюритизации ислама вызвано, прежде всего, деятельностью местных радикальных исламистов, а также влиянием иных заграничных исламистских центров. Мероприятия по секьюритизации ислама в ведущих мусульманских странах носят системный, хорошо скоординированный характер и отличается применением всех имеющихся ресурсов.

С целью совершенствования государственной информационной политики Украины в сфере секьюритизации ислама, для принятия управленческих решений государственной властью Украины, предложены наиболее эффективные практики секьюритизации ислама, апробированные в ведущих мусульманских странах.

Ключевые слова: *государственная информационная политика, секьюритизация ислама, государственные органы, государственная власть, радикальные исламисты, салафиты, идеология*

Вступ.

Останні десятиліття ХХ ст. у мусульманському світі проходили під егідою ісламського відродження. У цьому процесі велику роль відігравали представники реформаторського руху в

ісламі – ісламісти. З'явившись як відповідь на західну експансію, ісламістська течія завдяки власної інтерпретації священних текстів і декларативної прихильності способу життя «праведних попередників» за невеликий час об'єднала навколо себе багато незадоволених.

Частина з останніх пішла за радикальними ісламістами. Після перемог над СРСР в Афганістані, завоювання влади в Ірані, участі в опорі Ізраїлю в Палестині останні усвідомили себе великою силою. Починаючи з нью-йоркських терактів у вересні 2001 р. та закінчуючи створенням так званої «Ісламської держави» радикальні ісламісти зробили спроби стати глобальним світовим гравцем. Саме з цього часу почала складатися ситуація, яка призвела до того, що станом на червень 2020 року 97 % терористичних організацій із санкційного списку Ради Безпеки ООН були мусульманськими. Сьогодні ісламістський радикалізм зачіпає не тільки європейські держави. За власною догматикою радикальні ісламісти повинні знищувати (крім прихильників інших релігій) тих мусульман, яких самі ж оголошують невірними. Також підлягають усуненню від влади мусульманські уряди, які, на погляд ісламістів, проводять несправедливу і загалом «неправильну», з їх точки зору, політику. Звичайно, що державна влада багатьох мусульманських країн намагається протидіяти радикальним ісламістам. Задля цього досить часто застосовується заходи в межах сек'юритизації ісламу. Враховуючи наявність великої кількості мусульман серед населення України, вивчення вищевказаного досвіду мусульманських країн стає досить актуальним для сучасної української державної влади.

Дослідженням проблем, пов'язаних з ідеологією радикальних ісламістських рухів присвячені роботи А. Кондраль, Г. Косач. Інші форми ісламського активізму, зокрема у салафітському і ваххабітському середовищі, їх теоретико-ідеологічні засади аналізуються Д. Брильовим, О. Ярошем. Соціокультурні та релігійно-правові особливості Субсахарської Африки розглядаються Н. Пророченко. А. Айдінташбаш досліджує тенденції сучасної зовнішньої політики Туреччини, використовуючи порівняльну методологію.

А. Дедок присвятив свої дослідження «Організації народних муджахедів Ірану».

Представники Копенгагенської школи Б. Бузан, О. Вевер, Я. де Вільде розробили концептуальні засади сек'юритизації, а також десек'юритизації. Проте сьогодні відсутні роботи, в яких би розглядалися проблеми, пов'язані з сек'юритизацією ісламу, і пропонувалися шляхи для використання позитивного закордонного досвіду в сучасних українських реаліях.

Результати дослідження. Сек'юритизація є досить ефективною дискурсивною практикою, що спрямована на створення ієрархії політичних пріоритетів. Проблеми, яку сек'юритизують надається статус екзистенціальної загрози, що обов'язково вимагає надзвичайних (силових) заходів протидії (Buzan, Weaver, & Wilde, 1998).

Головною причиною сек'юритизації ісламу сьогодні є діяльність радикальних ісламістів. У контексті державного управління ісламізм можна визначити як використання інтерпретованих ідеологами цього руху догматів ісламського віровчення задля досягнення політичних цілей (з кінцевим результатом у вигляді створення світової ісламістської держави). Ісламізм – це реформаторський рух, підґрунтям якого є так званий салафізм (власна інтерпретація політико-релігійної спадщини «праведних попередників»), ідеологія «Братів-мусульман», згідно з якою мусульманське суспільство може використовувати аналогічні західним демократичні норми, але з одночасним збереженням ісламських принципів та цінностей, зокрема верховенства шаріату (Кондраль), у радикальних проявах – такфірізм (звинувачення у невір'ї) і джихадізм – хибна інтерпретація джихаду (Аулін, Брильов, Пророченко, & Ярош, 2019, с. 73). Крім радикального ісламізму, сек'юритизацію ісламу досить часто викликає необхідність проведення заходів із протидії інформаційному впливу з боку іноземних ідеологічних центрів.

Сьогодні ситуація головними ісламськими ідеологічними центрами є провідні мусульманські країни: Арабська республіка

Єгипет (АРЄ), Держава Катар (ДК), Ісламська республіка Іран (ІРІ), Королівство Саудівська Аравія (КСА), Республіка Індонезія (РІ) і Турецька республіка (ТР). Саме в цих країнах сек'юритизація ісламу має найбільш складну структуру та специфіку. Згадані країни здійснюють потужний вплив на решту умми, який у релігійній, а іноді і в політичній сфері перевершує західний.

Унаслідок претензій на роль мусульманського лідера державна влада Саудівської Аравії багато десятиліть позиціонувала себе як організатора й натхненника світового ісламського джихаду. Так було в часи Афганської війни, конфліктів на Балканах, у Кашмірі та інших регіонах. Поступово на цьому тлі в самій КСА за підтримки частини місцевих улемів (богословів) формувалася ще радикальніша течія несистемної опозиції. Її прихильники вже в 1979 р. захоплювали Головну мечеть у Мекці, щоб надати розголосу власної позиції з критикою державної влади КСА як далекої від істинного ісламу. У наслідок цього державна інформаційна політика КСА у сфері сек'юритизації ісламу має досить складну структуру. Умовно її можна поділити на зовнішню та внутрішні частини. Головна частина зовнішньої спрямована, з одного боку, на забезпечення безпеки від негативного впливу шиїтського Ірану на КСА та його союзників (на території котрих проживає значна кількість шиїтів). З іншого – від проникнення ідеології «Братів-мусульман» із Катару, а також релігійно-політичних атак з боку Туреччини. Враховуючи специфіку країни, внутрішня інформаційна політика КСА спрямована на вибіркову сек'юритизацію ісламу. У «зовнішньому» сегменті головний наратив будується навколо ролі короля Саудівської Аравії як «Служителя двох Святинь» (Мекки та Медини), що є покажчиком першості арабів у питаннях ісламського віровчення й латентним закликком до інших мусульманських держав підкорятися Ер-Ріяду. У «внутрішньому» сегменті нара-

тив спрямований на визначенні небезпеки для держави та суспільства з боку опозиційного ісламу. Крім традиційного використання ЗМІ у державній інформаційній політиці задіяні такі специфічні пропагандистські інструменти як релігійні трактати. Найвідомішим із них став «Той, що перестерігає» за авторством М. М. Аль-Мирсая. Трактат видавався і розповсюджувався за сприянням Міністерства ісламських справ, вакфів, призову та настанови КСА і узагальнював діяльність місцевих офіційних теологів на терені спростування аргументації ідеологів антисистемної опозиції. Релігійно-ідеологічні побудові опозиціонерів як правило нівелювалися за допомогою аргументації, побудованої на відповідній інтерпретації текстів Корану або Сунни (Косач). Ще одним потужним інструментом державної інформаційної політики є інститут фетв (рішень важливих проблем на основі шаріату уповноваженими богословами). У цьому випадку наративна частина змінюється і використовується залежно від необхідності. Контроль у цій сфері здійснюється державним органом – Радою великих улемів.

Лідерство КСА в сунітському ісламі оспорує Туреччина. Після приходу до влади поміркованих ісламістів на чолі з теперішнім президентом Реджепом Тайипом Ердоганом, Анкара у власній зовнішньої політиці почала використовувати доктрину неоосманізму. Згідно з нею Туреччина намагається розповсюдити свій політико-економічний вплив на територіях, які раніше входили до складу Османської імперії. Поруч з тим до середини 2000-х спостерігалася найбільша активність радикальних ісламістів у ТР. Їх головна мета полягала в насильницькій зміні світського режиму на шаріатський. Радикальні ісламісти були представлені членами міжнародних об'єднань та місцевих організацій. До перших зазвичай відносили представників ІДІЛ, «Аль-Каїди», Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі та «Джамаат Гюлена» (FETÖ). Ней-

тралізація членів FETÖ закінчилася після 2016 р. Сьогодні, коли державна влада Туреччини говорить про радикальних терористів, вона насамперед має на увазі повстанські формування Робочої партії Курдистану (РПК), а також військово-політичні об'єднання сирійських курдів. У Туреччині, також як в КСА сек'юритизація ісламу має вибіркового характеру, спрямований переважно проти ідеологічних впливів із-зовні. На відміну від Ер-Ряду, Анкара не розповсюджує релігійні трактати. Державна інформаційна політика на цьому напрямі будується на інтенсивному використанні можливостей ЗМІ. Прикладом можуть слугувати публікації про необхідність створення турецькими збройними силами буферної зони у Північній Сирії для попередження проникнення на територію Туреччини курдських та інших терористів (Aydıntaşbaş). У сек'юритизації ісламу також, як у КСА, активно задіяний інститут фетв, що видаються і контролюються спеціально уповноваженим державним органом – Директоратом у справах релігій ТР (Diyanet). Головний наратив таких фетв побудований на визначенні терористичної загрози винятково з боку FETÖ, та інших закордонних акторів політичного ісламу.

Особливості державної влади ще одного претендента на роль ісламського лідера Ірану багато в чому зумовлені розвинутою аятолою Хомейні концепцією «віляят аль-факіх» (правління вченого – богослова). Коли після повалення шахського режиму в Ірані в 1979 р. аятола Хомейні і намагався встановити такий режим супротив нього виступив потужний на той час марксистсько-ісламістський рух «Організації народних муджахедів Ірану» (ОНМІ). Після того як бойові загони ОНМІ були витіснені з іранської території, вони використовувалися Саддамом Хусейном проти іранських військових. У відповідь в Ірані були страчені тисячі прихильників ОНМІ. Поступово ОНМІ відійшла у своїй ідеології від марксизму в бік лібералізму і почала орієнтуватися у своїй діяльності на

Захід (Дедок, 2019, с. 38–40). Сьогодні державна інформаційна політика іранської влади у сфері сек'юритизації ісламу також як в Туреччині і КСА має вибіркового характеру. У вигляді загрози для держави та суспільства формується образ ОНМІ як ворожих найманців, що відповідає основному наративу, який ґрунтується на позиції аятоли Хомейні стосовно того, що сьогодні не має а ні шіїтського, а ні сунітського ісламу, проте є іслам справжній та іслам терористичний – американський (Khomeinai). Подібну позицію транслюють іранські ЗМІ як у середині країни, так і за кордоном. Водночас поширюються відповідні заяви представників влади та дипломатичних кіл, зокрема за допомогою «дружніх» російських та інших ЗМІ (Евстратов, Чистов). Велику роль у державній інформаційній політиці ІРІ грають фетви, особливо коли їх автором є сам рахбар (релігійний лідер) Ірану.

Катар, не претендуючи на лідерство серед сунітів, у наслідок своїх дуже невеликих людських та всіх інших, за виключенням фінансових та інформаційних, ресурсів, грає дуже помітну роль в арабському світі. Доха є одним із головних спонсорів асоціації «Братів-мусульман», і володіє потужним і дуже авторитетним у країнах ісламу інформаційним ресурсом Al Jazeera (закриття якого було однією з умов припинення економічного бойкоту з боку КСА). Також як інші політико-релігійні центри державна інформаційна політика Катару спрямована на вибіркового сек'юритизацію ісламу. Це легко демонструє ознайомлення з матеріалами стосовно прихильників політичного ісламу на веб-сайті Al Jazeera. В опублікованих матеріалах ставлення до ісламістів коливається від помірковано-, до нейтрально-позитивного (Younes). З іншого боку Al Jazeera виступає з активною критикою салафітського режиму у Саудівській Аравії (Beydoun). Таким чином, використовуючи значний вплив на загальноарабську аудиторію Al Jazeera, Доха намагається скомпрометувати «салафітсько-ваххабітський» іслам» в КСА. Показати

зв'язки з джихадистами-терористами і, в такий спосіб, вивести його з поля політичного дискурсу у сферу (можливого) застосування силових заходів.

Починаючи з першого незалежного лідера Єгипту – президента Гамалія Насера, боротьба за владу в країні, звичайно, точиться між (колишніми) військовими та членами старшої потужної міжнародної асоціації «Братів-мусульман», яку було засновано в 1928 р. у тоді ще підмандатному Єгипті. У 2013 р. після того, як роком раніше на виборах Президента АРЕ переміг представник «Братів-мусульман» Мухаммед Мурсі, єгипетські військові здійснили черговий військовий переворот і країну очолив ставленик армії Абдул-Фаттах Ас-Сісі. З тих пір державна інформаційна політика АРЕ велику увагу приділяє сек'юритизації ісламу. Остання як у КСА і Туреччині має вибірко-вий характер її наратив значною мірою будується на висвітленні негативних моментів, пов'язаних із діяльністю ісламістів, насамперед «Братів-мусульман». Також як в інших мусульманських країнах у державній інформаційній політиці АРЕ активно використовується інститут фетв. Для моніторингу екстремістських проявів у цій сфері створена установа «Єгипетський дім фетв». На відмінність від інших країн державною владою Єгипту у сфері сек'юритизації радикального ісламу досить ефективно використовуються можливості дуже авторитетного в ісламському світі богословського закладу – Університету «Аль-Азхар» (Фараджаллах). У цілому контроль за діяльністю на цьому напрямі з боку держави здійснює Міністерство по справах релігії та святинь АРЕ.

У найбільшій мусульманській країні за кількістю населення і с найвищим ВВП – Індонезії ще декілька років тому проходили багатомільйонні мітинги-з'їзди ісламістів – прихильників міжнародної ісламістської партії «Хізб ут-Тахрір аль-Ісламі». У 2017 р. за президентським указом, розтиражованим у місцевих та іноземних ЗМІ, з формулюван-

ням «за ради захисту національної єдності» діяльність партії була заборонено (Jewel Topsfield, Karuni Rompies).

Висновки. Основними причинами сек'юритизації ісламу є діяльність ісламістських рухів (насамперед радикальних), а також закордонні інформаційно-ідеологічні впливи. Водночас у провідних мусульманських країнах іслам є державною релігією, і більшість із них управляється ісламістами. У наслідок цього в таких країнах здійснюється вибіркова сек'юритизація ісламу, яку умовно можна поділити на дві частини – внутрішню та зовнішню. У внутрішньому сегменті відбивається досить жорстка сек'юритизація місцевого радикального ісламу з виводом ситуації з політичного поля прийняття рішень. У зовнішньому сегменті відбувається вибіркова сек'юритизація, що спрямована на нівелювання закордонних політико-релігійні впливів.

Для державної інформаційної політики провідних мусульманських країн у сфері сек'юритизації ісламу є характерним комплексне використання державних, релігійних і громадських ресурсів. Завдяки цьому в середині країн та за їх межами здійснюється масове поширення відповідних наративів шляхом скоординованого задіяння можливостей місцевих і закордонних ЗМІ, релігійно-політичних ресурсів, під керівництвом державних координуючих органів.

У сучасній Україні відсутня скоординована державна інформаційна політика у сфері сек'юритизації ісламу, що дозволяє ісламістам практично без перешкод поширювати власну ідеологію. Подібний підхід може призвести до більш серйозних проблем у майбутньому чим, навіть, виникнення певного негативу у відносинах з європейськими партнерами. Для попередження цього пропонується реалізувати такі заходи. По-перше, створити спеціалізовану установу для координації діяльності у сфері сек'юритизації радикального ісламу. По-друге, розробити із залученням профільних експертів програму дій, спрямованих на

попередження проявів ісламістського радикалізму в Україні. По-третє, надати державну підтримку мусульманським організаціям, які протидіють ісламістам задля більш ефективного використання їх релігійних, інформаційних, освітніх та інших можливостей в інформаційно-ідеологічному протиборстві з ісламістами.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Аулін О. А., Брильов Д. В., Пророченко Н. О., Ярош О. А. Іслам і політика: ідеологія, рухи, організації. Київ : ТОВ «ДЕОНІС ПЛЮС», 2019. 369 с.
- Дедок Н. Народные моджахеды «Муджахидин Хальк». Москва, Санкт-Петербург : Самоопределение, 2019. 40 с. URL: <https://avtonom.org/freenews/narodnye-modzhahedy-mudzhahidin-halk-novaya-kniga-izdatelstva-samoopredelenie> (дата звернення: 03.11.2020).
- Евстратов А. Запад готов поддержать террористов в борьбе против Ирана. URL: <https://www.iran.ru/news/analytics/79512/Zapad> (дата звернення: 02.11.2020).
- Кондраль А. А. Концепция государственного управления в идеологии ассоциации «Братьев-мусульман». URL: https://www.researchgate.net/publication/342354479_Koncepcia_gosudarstvennogo_upravleniya_v_ideologii_associacii_Bratev-musulman/link/5ef07a7f299b1faac6ca0e8/download (дата звернення: 02.11.2020).
- Косач Г. Саудовская Аравия: власть, улемы и антисистемная оппозиция URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/saudovskaya-araviya-vlast-ulemy-i-antisistemnaya-oppozitsiya-bogoslovsko-politicheskiy-otvet-protivnikam-rezhima> (дата звернення: 03.11.2020).
- Фараджаллах М. Министерство по делам религии Египта и университет «Аль-Азхар» не имеют отношения к ВАОО «Альраид» URL: <http://arab.com.ua/ru/news/132905>
- Чистов А. «Свои» террористы: иранские моджахеды на службе США. URL: https://www.gazeta.ru/politics/2020/01/10_a_12903674.shtml (дата звернення: 04.11.2020).
- Aslı Aydıntaşbaş. Kendi elimizle Afganistan kuruyoruz URL: https://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/948171/Kendi_elimizle_Afganistan_kuruyoruz.html (дата звернення: 03.11.2020).
- Buzan B., Weaver O., Wilde de J. Security: A New Framework for Analysis. Boulder, CO : Lynne Rienner, 1998. 239 p.
- Khaled A. Beydoun. The Saudi regime does not represent Islam. URL: <https://www.aljazeera.com/opinions/2018/10/20/the-saudi-regime-does-not-represent-islam/> (дата звернення: 02.11.2020).
- Ali Hosseini Khomeini. Leader's Speeches in 26th commemoration ceremony of Imam Khomeini. URL: http://en.imam-khomeini.ir/en/c103_11963/egallery/Leader_s_Speeches_in_26th_commemoration_ceremony_of_Imam_Khomeini/page20 (дата звернення: 02.11.2020).
- Topsfield J., Rompies K. Indonesia bans Islamic organisation Hizbut Tahrir to protect Pancasila. URL: <https://www.smh.com.au/world/indonesia-bans-islamic-organisation-hizbut-tahrir-to-protect-pluralism-20170719-gxaeae.html>
- Ali Younes. Jordan's Islamists hopeful about making electoral gains. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2016/9/20/jordans-islamists-hopeful-about-making-electoral-gains> (дата звернення: 01.11.2020).

REFERENCES

- Aulin, O. A., Brilov, D. V., Prorochenko, N. O., & Yarosh, O. A. (2019). *Islam i politika: ideologiya, ruhi, organizaciyi* [Islam and politics: ideology, movements, organizations]. Kyiv: DEONIS PLUS Ltd [in Ukrainian].
- Aslı Aydıntaşbaş. Kendi elimizle Afganistan kuruyoruz Retrieved from https://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/948171/Kendi_elimizle_Afganistan_kuruyoruz.html [in Turkish].
- Khaled, A. Beydoun. The Saudi regime does not represent Islam. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/opinions/2018/10/20/the-saudi-regime-does-not-represent-islam/> [in English].
- Buzan, B., Weaver, O., & Wilde de J.. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner [in English].
- Чистов, А. «Свои» террористы: иранские моджахеды на службе США ["Own" terrorists: Iranian mujahideen in the service of the United States]. Retrieved from https://www.gazeta.ru/politics/2020/01/10_a_12903674.shtml [in Russian].
- Dedok, N. (2019). *Narodnye modzhahedy «Mudzhahidin Halk»* [People's Mujahideen "Mujahideen Hulk"]. Moscow, St. Petersburg: Samoopredelenie [in Russian].
- Евстратов, А. *Запад готов поддержать террористов в борьбе против Ирана* [West ready to support terrorists in the fight against Iran]. Retrieved from <https://issuu.com> [in Russian].
- Фараджаллах, М. *Министерство по делам религии Египта и университет «Аль-Азхар» не имеют отношения к ВАОО «Альраид»* [Egyptian Ministry of Religious Affairs and Al-Azhar University have nothing to do with AJSC Alraid]. Retrieved from <http://arab.com.ua/ru/news/132905> [in Russian].
- Кондраль, А. А. *Концепция государственного управления в идеологии ассоциации «Братьев-мусульман»* [The concept of public administration in the ideology of the Muslim Brotherhood Association]. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/342354479_Koncepcia_gosudarstvennogo_upravleniya_v_ideologii_associacii_Bratev-musulman/link/5ef07a7f299b1faac6ca0e8/download [in Russian].

Kosach, G. *Saudovskaya Araviya: vlast, ulemy i antisistemnaya oppozitsiya* [Kosach G. *Saudi Arabia: Power, Ulema and Anti-System Opposition*]. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/saudovskaya-araviya-vlast-ulemy-i-antisistemnaya-oppozitsiya-bogoslovsko-politicheskiy-otvet-protivnikam-rezhima/> [in Russian].

Ali Hosseini Khamenei. *Leader's Speeches in 26th commemoration ceremony of Imam Khomeini*. Retrieved from http://en.imam-khomeini.ir/en/c103_11963/egallery/Leader_s_Speeches_in_26th_commemoration_ceremony_of_Imam_Khomeini/page20 [in English].

Alī Younes. *Jordan's Islamists hopeful about making electoral gains*. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2016/9/20/jordans-islamists-hopeful-about-making-electoral-gains> [in English].

Topsfield, J., & Karuni Rompies, K. *Indonesia bans Islamic organisation Hizbut Tahrir to protect Pancasila*. Retrieved from <https://www.smh.com.au/world/indonesia-bans-islamic-organisation-hizbut-tahrir-to-protect-pluralism-20170719-gxeaae.html>

Аулін Олександр
Кандидат філософських наук
Національна бібліотека України імені
В. І. Вернадського

Aulin Oleksandr
Candidate of Philosophical Sciences
Vernadsky National Library of Ukraine

Email: sozionik@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7304-7182

Цитування: Аулін, О. (2020). Державна інформаційна політика провідних мусульманських країн у сфері сек'юритизації ісламу: досвід для України. *Аспекти публічного управління*, 8 (5), 22–29. doi: 10.15421/152090

Citation: Aulin, O. (2020). Derzhavna informatsiina polityka providnykh musulmanskykh krain u sferi sekiurytyzatsii islamu: dosvid dlia Ukrainy [State information policy of leading Muslim countries in the field of securitization of Islam: experience for Ukraine]. *Public administration aspects*, 8 (5), 22–29. doi: 10.15421/152090

Стаття надійшла / Article arrived: 21.09.2020

Схвалено до друку / Accepted: 29.10.2020